

SAMRÅDSSVAR

2013-05-28

Vattenmyndigheten
Södra Östersjöns vattendistrikt

Arbetsprogram med tidtabell och översikt av väsentliga frågor i Södra Östersjöns vattendistrikt

Höje å vattenråd lämnar här sina synpunkter på samrådshandlingen "Arbetsprogram med tidtabell och översikt av väsentliga frågor i Södra Östersjöns vattendistrikt" samt generella synpunkter på vattenförvaltningen i stort. Vattenrådet lämnar generella synpunkter för att man menar att detta är den kanal som vattenrådet har uppåt i det administrativa systemet. De problem och svårigheter som påtalas i remissvaret vill vattenrådet att Vattenmyndigheten lyfter till ansvariga myndigheter. Vattenrådet avstår från att lämna synpunkter på miljöbedömningen av åtgärdsprogrammet.

Generella synpunkter

Vattenrådet menar att vattenförvaltningens målbild inte är realistisk eftersom det idag inte finns effektiva verktyg för hur man ska kunna nå målen. Detta gör att vattenförvaltningen riskerar att hamna i en förtroendekris. Det finns en risk för att arbetet på sikt inte kommer att tas på allvar om det inte skapas verktyg för de organisationer som arbetar aktivt med vattenvårdsåtgärder. Miljö kvalitetsnormerna har t ex inte visat sig ha den juridiska tyngd som man kunde tro att de skulle ha fått och det finns administrativa hinder som gör det svårt att arbeta effektivt med åtgärder. Ett effektivt långsiktigt system för finansiering av konkreta åtgärder och minskade administrativa hinder är sannolikt vägen mot god status i vattenförvaltningsarbetet.

Det vore även värdefullt med en extern utvärdering av vattenmyndigheternas arbete och av vad som har åstadkommit under de snart 10 år som vattenmyndigheterna verkat, bl a för att klargöra om det varit ett kostnadseffektivt sätt att implementera vattenförvaltningen i Sverige.

Vidare behöver förutsättningarna för att bedriva ett långsiktigt aktivt och effektivt vattenvårdsarbete för t ex vattenråd ses över och bli enklare. Det är idag alltför för administrativt komplicerat och kostsamt att bedriva effektiv vattenvård. Många strukturer i samhället är inte anpassade till samarbeten inom avrinningsområden, över traditionella administrativa gränser som läns- och kommungränser. Detta gäller t ex licenser för olika grundläggande vattenstrategiska planeringsunderlag och dikningsföretagens föräldrade lagstiftning.

Samrådshandlingen tydliggör att förbättringar behöver ske på olika områden men det finns få konkreta exempel på hur detta kan ske och vem som behöver genomföra förbättringarna. Vissa av kommunernas och Länsstyrelsens administrativa åtgärder har påbörjats men när det

gäller konkreta fysiska åtgärder görs det fortfarande relativt lite. Åtminstone saknas på många håll ett arbete som är systematiskt och som har den nödvändiga långsiktiga förankringen. Det ges exempel på enskilda projekt men de aktörer som inte jobbar kortsiktigt i enskilda projekt utan som jobbar mer systematisk och långsiktigt i jordbrukslandskapet, t ex Höje å, Kävlingeån, Sege å och Tullstorpsån borde lyftas fram mer som bra förebilder och goda exempel. För att målsättningen ska kunna nås krävs ett systematiskt och långsiktigt åtgärdsarbete och inte enbart arbete i korta projekt.

Detaljsynpunkter

Arbetsprogram med tidtabell

Vattenrådet menar att det är tydligt när och hur det går att tycka till om vattenförvaltningen och att det är tydligt vilka arbetsmomenten är och när de kommer att genomföras.

Särskilda utmaningar i Södra Östersjöns vattendistrikt

Vattenrådet menar att dokumentet ger en relativt rättvisande bild av distriktets utmaningar. Eftersom de stora problemen inte är lösta är det samma utmaningar som finns kvar sedan början av vattenförvaltningsarbetet. För sydvästra Skåne, t ex för Höje å, är den stora utmaningen hur vattenkvaliteten ska kunna förbättras samtidigt som de goda förutsättningarna för jordbruksproduktionen finns kvar. Eftersom dricksvattenfrågan i Skåne inte längre är en enbart lokal fråga tycker vattenrådet att perspektivet med avrinningsområdet inte är den rätta avgränsningen för att jobba med dricksvattenfrågor utan att detta bör ske på regional nivå. En fråga som vattenrådet dock saknar är dagvattenproblematiken, både beträffande kvalitet och flöden. Dagvattnet är en viktig fråga i många avrinningsområden som behöver belysas mer. Vid vissa tillfällen är dagvattnet så förorenat att reningsverken inte skulle ta emot vattnet om det t ex kom från en industri kopplad till reningsverket. Detta förorenade vatten går ofta rakt ut i våra vattendrag. När det gäller dagvattenflöden finns en problematik kopplad till dikningsföretagen. På många platser har t ex kommuner kopplat på dagvatten från exploateringsområden på gamla dikningsföretag utan fördröjning till de flöden dikningsföretagen är dimensionerade för vilket kan skapa stora problem för jordbrukets markavvattning.

Fysisk påverkan av vattendrag är ett av de stora vattenrelaterade miljöproblemen samtidigt som dikningsföretagens ofta föråldrade lagstiftning kan medföra svårigheter både för markägare och för vattenvårdsarbete. Genom sin utformning med exakta nivåer och profiler kan dikningsföretagen begränsa möjligheterna att genomföra fysiska vattenvårdsåtgärder i vattendragen. Om målsättningarna inom vattenförvaltningen ska kunna uppnås behöver dikningsföretagen sannolikt upplösas och omprövas. Nya tillstånd skulle kunna vara mycket bättre anpassade till dagens situation med mer torka och översvämningar och mer hänsyn skulle kunna tas till t ex flödeskapacitet än till fasta profiler. Omprövning av dikningsföretag med denna syn skulle sannolikt gynna både jordbrukets intressen i markavvattning och vattenvårdsarbetet.

Samverkan

Vattenrådet menar att man i distriktet tagit samverkan med vattenråden på allvar och lyckats bra med det arbetet och att det nu handlar om att ta nästa steg i denna samverkan. Det finns en risk att lokala organisationer kommer att tappa intresset för samverkan om inte samverkan till slut kan leda fram till att det görs konkreta åtgärder. Det vill säga att det

måste komma ett långsiktigt system för finansiering av åtgärder. Tillfälliga projektstöd, t ex LOVA, kommer sannolikt inte att leda till tillräckliga förbättringar av vattenkvaliteten i distriktet.

En annan typ av samverkan som behöver utvecklas är den mellan kommuner/vattenråd- och Länsstyrelsen/Vattenmyndigheten på tjänstemannanivå. Eftersom mycket av det konkreta åtgärdsarbetet framöver sannolikt kommer att bedrivas på någon lokal - kommunal nivå borde den statliga nivån bjuda in kommunala tjänstemän för utbyte av erfarenheter. Det räcker här inte med informationsmöten utan behövs arbetsmöten för att klargöra och diskutera kring de behov som finns på den lokala - kommunala nivån för att man där ska kunna bedriva ett effektivt vattenvårdsarbete. Idag är intrycket att t ex Vattenmyndigheterna arbetar mycket på sin egen nivå utan att ta till sig tillräckligt av den kunskap och den erfarenhet som finns på kommunal/vattenrådsnivå. Förslaget är att starta samverkansgrupper på distriktsnivå med regelbundna arbetsmöten, liknande de nationella grupper som finns, med tjänstemän från ett par kommuner/vattenråd, Vattenmyndigheten, Länsstyrelsen m fl.

Övervakning

Vattenrådet menar att det är ohållbart för vattenförvaltningen i längden att ha krav på sig i vattendirektivet beträffande övervakning medan man själv inte bedriver någon övervakning. Att vattenmyndigheterna tvingas basera en av grundpelarna i vattenförvaltningen, statusklassningen, på övervakning som man inte har kontroll över är inte bra och vattenmyndigheterna behöver därför kunna styra mer övervakning. Många aktörer som bedriver recipientkontroll kan säkert tänka sig att anpassa sin övervakning till behoven inom vattenförvaltningen om man från Länsstyrelsen och Vattenmyndigheten är tydliga med hur det ska ske och att det i dagsläget är en frivillig anpassning.

Vidare borde all kontinuerlig övervakning samordnas på avrinningsområdesnivå. Idag är det ofta svårt att få en samlad bild av all övervakning i ett avrinningsområde eftersom det är många olika aktörer som bedriver övervakning. Att enkelt få en samlad bild av ett avrinningsområde är betydelsefullt för att bedöma status och för att följa upp effekter av åtgärder.

Kartläggning och analys

Vattenrådet menar att inga frågor direkt saknas i arbetsprogrammet beträffande kartläggning och analys. Den fråga som borde få lägre prioritet är indelningen av vattenförekomster då det mest är en administrativ fråga. Indelningen i vattenförekomster påverkar idag sannolikt inte frågan om rätt åtgärder sätts in på rätt plats eftersom åtgärdsarbetet inte befinner sig på den nivån av aktivitet. Om ett omfattande åtgärdsarbete skulle ta fart kan frågan om vattenförekomstindelning tas upp igen. Den ekonomiska analysen är däremot ett arbete som borde prioriteras med målsättningen att i förlängningen komma fram till ett konkret förslag på prispolitik för vattenanvändning. En prispolitik som bygger på PPP-principen om att användaren eller förorenaren betalar kostnaderna för sin påverkan, i förlängningen t ex kostnader för åtgärder.

Beträffande kraftigt modifierade vatten (KMV) i jordbrukslandskapet behöver det betonas att om man gör omgrävda och uträtade vattendrag till KMV kan man riskera att ta bort en

del av incitamentet för att göra effektiva åtgärder i denna typ av vatten. Detta skulle kunna riskera att lägga en död hand över det aktiva vattenvårdsarbete som pågår på en del håll i landet. Alternativt är att bedöma vattendrag i jordbrukslandskapet som kraftigt modifierade ett sätt lägga målsättningarna inom vattenförvaltningen på en nivå som är mer rimlig i förhållande till de förutsättningar som finns i det sydvästskånska jordbrukslandskapet.

Arbetet med bedömningsgrunder och statusklassningar är ett arbete som alltid behöver pågå i bakgrunden. När det gäller statusklassning är det inte helt nödvändigt att säkerställa om en vattenförekomst har t ex dålig eller otillfredsställande status då åtgärdsarbetet i dagsläget inte gör någon skillnad mellan klasserna.

Miljö kvalitetsnormer

Beträffande miljö kvalitetsnormer menar vattenrådet att inga frågeställningar saknas eller ska prioriteras ner. Arbetet med vägledning och stöd för användande av miljö kvalitetsnormer (MKN) behöver fortsätta. Det vore värdefullt om det kunde skapas en hemsida där exempel på domar och yttranden där MKN använts som verktyg kunde läggas ut för att visa på hur MKN kan användas i det dagliga arbetet ute i kommuner och vattenråd.

Åtgärdsprogram

Vattenrådet menar att alla frågor rörande åtgärdsprogrammet är i princip lika viktiga. Eftersom miljöbalken sätter begränsningar för hur åtgärdsprogrammet kan utformas är det väldigt positivt om kopplingen mellan åtgärdsprogrammet och fysiska åtgärder kan bli tydligare. Vattenrådet bidrar gärna till arbetet med framtagande av de åtgärdsunderlag som ska tas fram för åtgärdsområden och vattenförekomster.

Ny förvaltningsplan och rapportering

Vattenrådet använder inte förvaltningsplanen så mycket i det dagliga arbetet förutom att den används som en form av uppslagsbok när man vill ta reda hur någon fråga har hanterats av Vattenmyndigheten. Eftersom förvaltningsplanen är distriktövergripande är det sannolikt svårt att göra förvaltningsplanen till ett användbart verktyg för förvaltning av vattenresurser på lokal- eller avrinningsområdesnivå.

Denna skrivelse har behandlats i vattenrådets styrelse 2013-05-07 och 2013-05-28.

För
Höje å vattenråd

Jonas Johansson
Vattenrådssamordnare